

پایگاه اندیشوران

پیشینه، ویژگی‌ها و قابلیت‌ها

احمد اکبری *

aakbari@noornet.net

چکیده

یکی از عرصه‌های فعالیت مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور)، تولید وبگاه‌هایی غنی و کارآمد در موضوعات مختلف جهت استفاده اساتید، محققان و علاقه‌مندان به علوم و معارف دینی است. پایگاه اندیشوران، در شمار مجموعه پایگاه‌های مرکز نور است که در زمینه شناسایی و معرفی محققان و پژوهشگران حوزه علمیه و تدوین بانک جامع اطلاعات مربوط به آنان فعالیت می‌کند. در این نوشتار، پس از معرفی و بیان تاریخچه راه‌اندازی اندیشوران، به معرفی ویژگی‌ها، قابلیت‌ها و امکانات این پایگاه اشاره شده است.

کلیدواژه‌گان: پایگاه اندیشوران، وب دو، محققان حوزه علمیه، صاحبان آثار علمی.

* مدیر گروه فرهنگ دینی و تبلیغ - مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی

ره‌آورد نور ۷۴

فصلنامه اطلاع‌رسانی، آموزشی و مطالعاتی رایانه‌ای علوم اسلامی

درآمد

از مهم‌ترین دلایل نیازمندی مجموعه‌های تحقیقاتی به بانک اطلاعات، می‌توان آنی بودن نیازمندی ایشان به ریزترین و مستندترین داده‌های تحقیقاتی و پژوهشی در سطوح خرد و کلان، برای پیشبرد هرچه سریع‌تر پروژه‌های پژوهشی‌شان را نام برد. امروزه برای انواع داده‌ها، بانک‌های اطلاعاتی مختلفی سامان یافته است. یکی از انواع داده‌های مورد نیاز افراد یا مراکز علمی و پژوهشی، بانک اطلاعات شخصیت‌های علمی و محققان هریک از رشته‌های علمی است.

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، به‌عنوان نهادی توانمندساز و الهام‌بخش در حوزه‌های پژوهشی و اطلاع‌رسانی، در طول سال‌های حضور در اینترنت، متناسب با پیشرفت تکنولوژی و مقتضیات زمان، فعالیت‌های چشمگیری داشته است.

این مرکز به منظور آسان‌سازی کارهای محققان و مراکز علمی، اقدام به راه‌اندازی پایگاه‌های متعددی نموده است و در این راستا، به منظور اطلاع‌رسانی درباره شخصیت‌ها و کارشناسان دینی حوزه علمیه، پایگاه تخصصی اندیشوران را راه‌اندازی کرده است.

پایگاه اندیشوران، وبگاهی است خودروزآمد که به معرفی محققان و عالمان حوزه و آثار و فعالیت‌های ایشان در فضای مجازی می‌پردازد.

پیشینه

پیشینه پایگاه اندیشوران، به سال ۱۳۸۱ بازمی‌گردد؛ شبکه اطلاع‌رسانی نور، وابسته به مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، به‌عنوان اولین مرکز ارائه خدمات اینترنتی و با هدف اطلاع‌رسانی بهینه، اقدام به شناسایی و معرفی محققان و اندیشمندان علوم اسلامی حوزوی نمود تا زمینه‌های دسترسی راحت و سریع مراکز اسلامی و کاربران، به محققان و پژوهشگران حوزوی را به نحو مناسبی فراهم نماید. ابتدا این کار در پایگاه حوزه در قسمتی با عنوان «صفحات شخصی محققان» ارائه شد. با راه‌اندازی این بخش، برای اولین بار بانک اطلاعات محققان حوزه در اینترنت شکل گرفت.

پس از مدتی، با گسترش اطلاعات و افزایش اسامی محققان و ایجاد ایده‌های جدید برای افزودن برخی قسمت‌ها به این مجموعه و نیز با هدف جمع‌آوری اطلاعات کامل‌تری از محققان حوزه و اطلاع‌رسانی در این زمینه و جلوگیری از صرف هزینه‌های موازی در خصوص جمع‌آوری این‌گونه اطلاعات توسط مراکز مختلف و ایجاد فضای مناسب شبکه‌ای برای ایجاد ارتباط و پیوند بیشتر کاربران با محققان حوزه و نیز مراکز اسلامی، از سال ۱۳۸۶ تصمیم بر این شد که بانک اطلاعات صفحات شخصی محققان حوزه به صورت یک پایگاه اطلاع‌رسانی مستقل با نام «پایگاه اندیشوران» با نشانی www.andishvaran.com ایجاد شود.

از این رو، فرایند تحلیل و طراحی مقدماتی این پایگاه، آغاز شد و در سال ۱۳۸۷ به صورت آزمایشی راه‌اندازی گردید. پس از آن، در سال ۱۳۹۰ نسخه جدید پایگاه با هدف رفع مشکلات و ارتقای نسخه قبلی، در اختیار کاربران قرار گرفت.

در همان زمان، در خارج از مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، مرکز پژوهش‌های صدا و سیما برای برطرف کردن نیازهای خود اقدام به راه‌اندازی دو بانک اطلاعاتی کارشناسان علوم اسلامی و انسانی و اندیشمندان کرد. همچنین، معاونت پژوهشی حوزه نیز اقدام به جمع‌آوری اطلاعات پژوهشگران حوزه با هدف صدور کارت پژوهشگران حوزوی و دسترسی مؤسسات پژوهشی به محققانی نمود که هنوز در فضای وب منتشر نشده بودند.

آمار و اطلاعات

اطلاعات اولیه پایگاه اندیشوران را داده‌های علمی و پژوهشی پانصد نفر از محققان حوزوی طراز اول دارای فعالیت‌های مؤثر در زمینه نشر کتاب و ارائه مقاله در مجلات علمی و پژوهشی تشکیل داد.

این اطلاعات، در سال ۱۳۸۱ بررسی مجدد گردید و از آن پس، جمع‌آوری گسترده اطلاعات محققان حوزوی در دستور کار قرار گرفت و ثبت اسامی و اطلاعات ۲۳۰۰ محقق، از طریق هماهنگی‌هایی که از سوی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی با مرکز پژوهش‌های

صداوسیما، مرکز مدیریت حوزه علمیه قم و معاونت پژوهش حوزه علمیه قم صورت گرفته بود، در مدت زمان ۴ سال به انجام رسید. اکنون اطلاعات محققان این پایگاه، به بیش از ۴۳۰۰ نفر رسیده است.

در حال حاضر، این پایگاه، پژوهشگران حوزوی بالاتر از سطح یک حوزه‌های علمیه برادران را که دارای یک اثر پژوهشی منتشر شده هستند، معرفی می‌کند؛ اما بر اساس چشم‌انداز و اهداف، در نظر داشته با فراهم شدن شرایط و امکانات، دامنه اعضای خود را به پژوهشگران غیرحوزوی و حوزه‌های علمیه خواهران و همچنین پژوهشگران جوان حوزه تعمیم دهد تا دایره استفاده مخاطبان و کاربران پایگاه افزایش یابد.

هم‌اکنون رنک الکسای پایگاه، در حدود ۲۵۷۰۰ می‌باشد. در هر ماه، به طور میانگین، ۵ نفر عضو جدید دارد و در یکسال گذشته، روزانه به طور میانگین، ۵۰۰ نفر از این وبگاه بازدید کرده‌اند.

اهداف و مأموریت‌ها

پایگاه اندیشوران، با ایفای نقش واسط فعال میان مراکز علمی - پژوهشی و محققان با نیازهای جامعه علمی و تحقیقاتی کشور در حوزه علوم اسلامی، به تبیین و گسترش علوم و دانش‌های دینی، و نیز تعمیق و توسعه آن در جامعه اطلاعاتی علمی به صورت یک پایگاه اطلاع‌رسانی تخصصی به فعالیت می‌پردازد.

این پایگاه در انجام فعالیت‌ها، خود را متعهد به محور قرار دادن معارف قرآن و مکتب اهل‌بیت (علیهم السلام)، دفاع از حریم تشیع در عرصه گفت‌وگوی ادیان و مذاهب، مرزبانی فکری فرهنگی از آرمان‌ها، پاسداشت میراث گران‌سنگ حوزه، نواندیشی و نوآوری، تضارب افکار و

آینده‌نگری دانسته است.

برای این پایگاه، اهداف زیر مد نظر بوده است که هنوز برخی از آنها محقق نشده است:

۱. ایجاد شبکه‌ای هم‌افزا و خودروزآمد از پژوهشگران و محققان حوزوی در رشته‌ها و تخصص‌های مختلف در راستای تبادل آرا و اشتراک‌گذاری آثار و فعالیت‌های علمی و پژوهشی آنها؛

۲. احراز توانمندی‌ها و تخصص‌های علمی، مهارتی، اجتماعی و کاربردی اندیشوران حوزوی و طبقه بندی آنها در راستای ارزیابی ظرفیت‌های حوزه علمیه در موضوعات گوناگون؛

۳. ایفای نقش واسط میان اندیشوران و مراکز علمی - پژوهشی در جهت شناسایی و به کارگیری نظام‌مند و بهینه اندیشمندان حوزوی و انعکاس پژوهش‌ها و فعالیت‌های علمی آنها؛

۴. فراهم‌سازی فضای نظریه‌پردازی و اندیشه‌سازی در عرصه علوم و معارف اسلامی و جهت‌دهی مناسب به تحقیقات اسلامی و پژوهش‌های دینی به منظور تأمین نیازهای دینی جهان معاصر و تأمین نیازهای علمی و پژوهشی کشور در حوزه دین؛

۵. فراهم کردن زمینه استفاده از توانایی‌های علمی آنها در جهت پاسخگویی به نیازهای علمی و فرهنگی کشور، به‌ویژه در فضای مجازی؛

از مهم‌ترین دلایل نیازمندی مجموعه‌های تحقیقاتی به بانک اطلاعات، می‌توان آنی بودن نیازمندی ایشان به ریزترین و مستندترین داده‌های تحقیقاتی و پژوهشی در سطوح خرد و کلان، برای پیشبرد هرچه سریع‌تر پروژه‌های پژوهشی‌شان را نام برد. امروزه برای انواع داده‌ها، بانک‌های اطلاعاتی مختلفی سامان یافته است. یکی از انواع داده‌های مورد نیاز افراد یا مراکز علمی و پژوهشی، بانک اطلاعات شخصیت‌های علمی و محققان هریک از رشته‌های علمی است

تخصص (ها)	تحصیلات حوزوی	تحصیلات دانشگاهی
مرتب سازی بر اساس :		
جاویدان محمدعلی تخصص: فقه و اصول		تحریری - فاضل زاهد محمدیالی تخصص: فقه و اصول
مهدوی کی محمدرضا تخصص: فقه و اصول		فاطمی نیاسید عبدالله تخصص: علوم حدیث
امامی کاشانی محمد تخصص: فقه و اصول		مجتهد شبستری محسن تخصص: فقه و اصول

۶. پاسخگویی به نیاز مراکز دولتی و غیردولتی داخل و خارج از کشور در خصوص برگزاری همایش‌ها، سمینارها و یا دعوت به همکاری در حوزه‌های خاص دینی؛

۷. ایجاد زمینه آشنایی عموم افراد جامعه با اندیشوران حوزوی.

دامنه فعالیت‌ها

از نظر محدوده زمانی، در حال حاضر، اطلاعات افرادی که در قید حیات به سر می‌برند، در این پایگاه جمع‌آوری شده است. از جهت جنسیت محققان، هم‌اکنون فقط اطلاعات پژوهشگران و محققان برادر در این پایگاه فراهم آمده است. در چشم‌انداز اولیه این پایگاه، در نظر بود که در آینده، بخشی از اطلاعات پایگاه به معرفی محققان خواهر اختصاص یابد که این امر، تا به امروز محقق نشده است.

گفتنی است، هر فرد حوزوی که داری مدرک سطح ۱ به بالا و داری حداقل دارای یک اثر پژوهشی (کتاب یا مقاله) چاپ‌شده باشد، می‌تواند درخواست عضویت در این پایگاه داشته باشد.

عضویت در پایگاه

پایگاه اندیشوران، یک پایگاه خودروزآمد است که اطلاعات آن، توسط خود پژوهشگران درج و تکمیل می‌شود. این پایگاه بر پایه وب شکل گرفته و محتوای آن بر اساس مشارکت اندیشوران عضو تکمیل می‌گردد. البته در روزهای آغازین، اطلاعات اولیه تعدادی از محققان در آن درج گردید و پس از آن، این امر به خود کاربران واگذار شد. بنابراین، پژوهشگران می‌توانند خود از طریق اینترنت، به ثبت نام و تکمیل مشخصات و اطلاعات خویش اقدام نمایند؛ البته نظارت و کنترل کلی بر اطلاعات درج‌شده، توسط دست‌اندرکاران پایگاه صورت می‌پذیرد.

معرفی بخش‌های پایگاه

قبل از معرفی قسمت‌های مختلف پایگاه، لازم است این نکته یادآوری شود که در مرحله جمع‌آوری اطلاعات محققان، سعی بر گردآوری همه‌گونه اطلاعات بود؛ اما در مرحله طراحی و راه‌اندازی پایگاه، دو نکته قابل طرح است:

یکی اینکه پس از طبقه‌بندی اطلاعات، بخشی از اطلاعات در فاز اول از دستور کار خارج شده و به نسخه دوم پایگاه حواله داده شده است. دوم اینکه قابلیت‌های بسیاری برای پایگاه اندیشوران در نظر بوده است که به حداقل آن بسنده گردیده و باز هم سایر امکانات و قابلیت‌ها، به نسخه بعد موکول شده است.

مهم‌ترین بخش‌ها و یا قابلیت‌های پایگاه اندیشوران، شامل موارد زیر است:

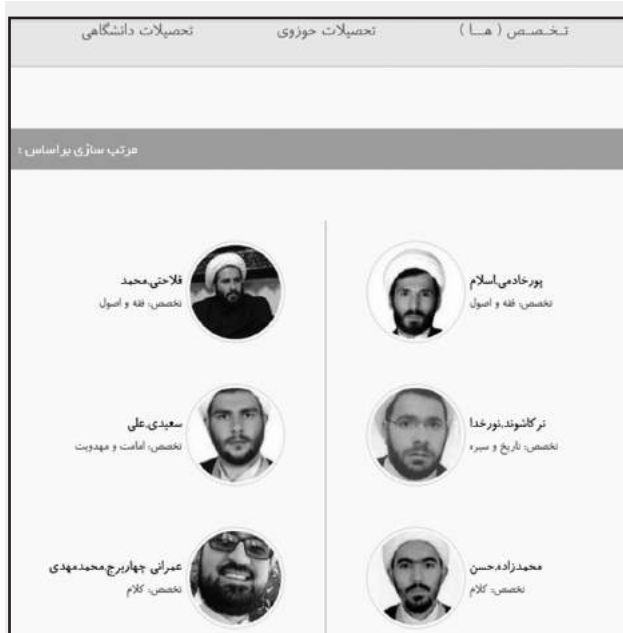
- جست‌وجو

مهم‌ترین قسمت برای دسترسی به محقق مورد نظر، جست‌وجوست که در صفحه اصلی پایگاه آمده است. جست‌وجو در این قسمت، به صورت خودتکمیل است و با نوشتن چند حرف از نام هر محقق، فهرست پیشنهادی برای نام مورد نظر ظاهر می‌شود.

جست‌وجو، دارای دو دامنه «محقق» و «محتوا» است که با انتخاب هریک از آنها، جست‌وجوی ساده در پایگاه انجام می‌شود. پس از جست‌وجو در محتواها، در صفحه نمایش نتایج، امکان محدود کردن نتایج به انواع محتواها، به نمایش در می‌آید.

- تخصص‌ها

هر محقق پس از ورود کلیه اطلاعات خود، می‌تواند تخصص علمی خویش را مشخص کند. حداکثر تخصص در پایگاه ۳ تخصص در

نظر گرفته شده است. بنابراین، با انتخاب هر تخصص، نام او در آن قسمت اضافه خواهد شد. بر این اساس، می‌توان با مراجعه به فهرست تخصص‌ها، فهرست محققان متخصص در آن علم را طبق حروف الفبا پیدا نمود.

- یادداشت‌ها

همه یادداشت‌های محققان، در یک بخش به صوت مجزا و بر اساس تاریخ درج دیده می‌شود. یادداشت‌ها، همان دست‌نوشته‌های کوتاهی است که غالباً توسط محققان و در موضوعات مختلف تألیف یا تدوین شده است.

- اخبار

ارائه خبرهای مرتبط با حوزه پژوهش، تحقیق و همایش‌ها و کنفرانس‌های علمی، در این قسمت انجام می‌شود.

- اساتید اخلاق

معرفی تعدادی از اساتید اخلاق حوزه‌های علمیه که با همکاری دفتر امور تربیت اخلاقی حوزه‌های علمیه در اختیار قرار داده شده است، در این بخش به نمایش در می‌آید.

- صفحه عضویت

یکی دیگر از قسمت‌های پایگاه، عضویت از طریق اینترنت است. کاربر محقق با ورود به این قسمت و پُر کردن فرم اولیه و ارسال آن، می‌تواند داوطلب عضویت در پایگاه باشد. شرایط و راهنمای عضویت، در همان صفحه آمده است.

- صفحه شخصی هر محقق

برای صفحه شخصی هر محقق، گزینه‌های ذیل در نظر گرفته شده است که با پُر شدن آنها توسط محقق، آن قسمت‌ها فعال می‌شوند و کاربر می‌تواند از امکانات آن استفاده کند:

زندگی‌نامه علمی؛ آثار علمی، اعم از کتاب‌ها، مقالات، جزوات، یادداشت‌ها؛ آثار رایانه‌ای و صوتی - تصویری؛ فعالیت‌های علمی و اجرایی؛ تحصیلات حوزوی و دانشگاهی؛ آلبوم تصاویر و دوستان.

سخن آخر

امروزه با گذشت زمان و ارتقای توانمندی مراکز هدف و فراهم شدن زمینه ایجاد و به‌روزرسانی مستمر اطلاعات پژوهشگران هریک از مراکز، پایگاه اندیشوران، دیگر یگانه‌مرکز دارای اطلاعات اندیشوران حوزه نیست؛ بلکه مراکز حوزوی، اعم از حوزه علمیه قم، جامعه المصطفی العالمیه، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران و مراکز وابسته به حوزه، با توجه به گسترش تکنولوژی و توانمند شدن در این عرصه، و همچنین با توجه به نیاز گسترده‌ای که این مراکز به ساماندهی اطلاعات منابع انسانی خود داشته‌اند، اقدام به راه‌اندازی سامانه‌های متعددی جهت ثبت و مدیریت اطلاعات هویتی پژوهشگران، ارائه زندگی‌نامه، فعالیت‌ها و همکاری‌های علمی و پژوهشی، معرفی آثار علمی و پیشینه دانشی، فرهنگی و دینی آنان نموده‌اند.

مهم‌ترین شرط موفقیت برای ایجاد بانک جامع اطلاعات اندیشوران، همکاری مراکز هدف یا مراکز حوزوی دارای اطلاعات است. ■